

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ

VI. ULUSLARARASI
ŞEYH ŞA'BAN-I VELÎ SEMPOZYUMU
-YESEVİLİK-

23-25 KASIM 2018

Kastamonu Üniversitesi
VI. Uluslararası Şeyh Şaban-ı Vefî Sempozyumu
(Yesevîlik)

Editörler:

Dr. Öğr. Ü. Cengiz ÇUHADAR

Dr. Öğr. Ü. Mustafa AYKAÇ

Arş. Gör. Erhan Salih FİDAN

Arş. Gör. Yusuf KOÇAK

Kapak Tasarımı:

Dr. Öğr. Ü. Köksal BİLİRDÖNMEZ

Kastamonu Üniversitesi

ISBN: 978-605-4697-22-9

Aralık 2018, Kastamonu

Baskı: Kastamonu Üniversitesi Matbaası

Eserde yayımlanan bildiri metinlerinde ileri sürülen görüşlerin ilmî ve hukukî sorumluluğu bildiri sahiplerine aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Her hakkı saklıdır.

SÛFÎ DÜŞÜNCEDE AHMED YESEVÎ VE YESEVÎLİK

İsa ÇELİK*

Birol YILDIRIM**

Öz

Ahmed Yesevî, Yeseviyye tarikatının kurucusu, mutasavvıf ve şair, Orta Asya Türkleri'nin tasavvufi hayatında örnek aldığı “pir-i Türkistan” diye tanınan evliyaullahtan bir zattır. Yeseviyye, başta Bektaşilik ve Nakşibendîlik olmak üzere çok sayıda tarikatı etkilemiş, İkaniyye ve adı duyulmayan pek çok tarikat silsilesi Ahmed Yesevî'ye dayanmıştır. Ahmed Yesevî'nin piri olduğu Yeseviyye tasavvuf okulu Türk kimliğinin yansıtıldığı bir maneviyat kurumudur. Divan-ı Hikmet'inde beyan ettiği gibi Üveysilik yoluyla birçok peygamberin ruhaniyeti başta olmak üzere Hz. Hızır'dan istifade etmiştir. Rivayetlerden elde edilen bilgiler neticesinde Ahmed Yesevî'nin on bin kadar müridi kendi memleketinde; doksan bin kadar müridinin ise sair memleketlerde olduğu birçok halifelerinin bulunduğu bilinmektedir. Yesevîlikte hedef, tarikat yolculuğu denilen seyr u sülûkü tamamlayarak ruh tasfiyesi, nefis terbiyesi ve bunların akabinde kalbin selîm bir kalp haline getirilmesidir. Dolayısıyla Ahmed Yesevî, mükemmel dinî tasavvufi şahsiyeti, İslam'a, Kur'ân-ı Kerîm ve sünnet-i seniyyeye bağlılığı ile Türk-İslam dünyasında mükemmel tesirler icra etmiş bir sufi şahsiyettir. Bugün yaşadığımız dünyada çeşitli ferdî, ruhî, ailevî ve toplumsal problemlerimizin çözümü, Kur'ân-ı Kerîm ve sünnet-i Nebevî'yi baş tacı eden Ahmet Yesevî ve O'nun kurucusu olduğu Yesevîliği yeniden kavramamız ve bu kültürle yeniden buluşmamızla gerçekleşecektir. Bu tebliğimizde tasavvufi düşüncede Hz. Pir Ahmed Yesevî ve Yeseviyye tarikatını detaylı bir şekilde incelemeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Hz. Pir Ahmed Yesevi, Yeseviyye Tarîki.

SUFÎ THOUGHT IN HZ. PİR AHMED YESEVÎ AND YASAVİYYA

Abstract

Ahmed Yesevi, the founder of the sect Yasaviyya, Sufi poet and Central Asia Turks take as an example his mystical life as “pir-i Turkistan” is a person of recognized as Evliyaullah.

Yasaviyya affected mainly many Bektashiyya sect and Naqshibandiyya and İkaniyya and many cult series, the names of which are unheard are based on Ahmed Yesevi. Ahmed Yesevi Yasaviyya Sufi School, the pir of which is Ahmed Yesevi was spiritual institution that reflects the Turkish identity. As declared by the Divan-i Hikmet, through Uvaisiyya particularly the spirit of many prophets have benefited from Khidr.

In the result of information obtained from the rumours, It is known that Ahmed Yesevi had ten thousand followers in his hometown and some ninety thousand followers to exist in many other countries as caliph. Target in Yasaviyya is something called a cult watery journey by completing the liquidation of the soul, and an exquisite finishing and strong heart followed them into the heart. Thus,

* Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Bölümü Ana Bilim Dalı Başkanı

** Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Bölümü Ana Bilim Dalı/birolyildirim97@hotmail.com/ 05383085800

Ahmed Yesevi, perfect mystical religious figure of Islam, the Quran and sunnah great influence on the Turkish-Islamic world with a commitment illustrious practices Sufi personalities who have performed. An end to squirm in our various crises and problems in the world we live in today; individual, spiritual, familial and solving our social problems, the Quran and sunnah Yesevî Ahmed that the Prophet's head crown, and he is the founder of our Yasaviyya re-engagement and will take our present culture to meet again. In this essay, we will try to investigate Sufi thought and Pir Ahmed Yesevi and the Yasaviyya sect in details.

Keywords: Hz. Pir Ahmed Yesevi, Yasaviyya.

Giriş

Tarihi kişiliği hakkında belgelere bağlı çok az bilgi bulunan Ahmed Yesevî Hazretleri'nin Batı Türkistan'daki Çimkent şehrinin doğusunda bulunan ve Tarım ırmağına dökülen Şâhyâr nehrinin küçük bir kolu olan Karasu üzerindeki Sayram kasabasında doğduğu düşünülür. İspîcâb (İsficâb) veya Akşehir adıyla da anılan Sayram kasabası eskiden beri önemli bir yerleşim merkezidir. Bunun dışında Yesi'de bugünkü Türkistan'da doğduğu da söylenir. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemekte olup, Yüsuf el-Hemedânî'nin (v. 535/1140-41) müntesibi ve onun halifelerinden oluşundan hareketle XI. yüzyılın ikinci yarısında dünyaya geldiğini söylemek mümkündür. Babası Şeyh İbrâhim, Sayram'ın tanınmış simalarından olup, kerametleri ve menkıbeleri ile tanınmıştır ve Hz. Ali Efendimiz'in soyundan geldiği kabul edilmiştir. Annesi Ayşe Hatun ise, Şeyh İbrâhim'in halifelerinden Müsâ Şeyh'in kızıdır. Ahmed Yesevî ablası Gevher Şehnaz'dan sonra dünyaya gelmiştir. Kardeşler önce annelerini, ardından da babalarını kaybederler. Gevher Şehnaz, kardeşini de yanına alarak Yesi şehrine gider ve oraya yerleşir.

Küçük Ahmed, yedi yaşında tahsil hayatına başlar. Abdülkadir Geylanî Hazretleri¹ ve birçok Allah dostunda olduğu gibi küçük yaşta sıradışı birtakım tecellilere mazhar olarak çevresinde dikkat çeker. Örneğin menkıbelere göre, yedi yaşında Hızır (a.s.) vesilesi ile Arslan Baba'ya intisap ederek ondan feyiz almaya başlar. Menkıbeye göre, ashaptan olan Arslan Baba ashâb-ı kirâm efendilerimizden olup, Yesi'ye gelerek Ahmed Yesevî'yi bulur ve Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in kendisine teslim ettiği "hurma" emanetini ona tevdi eder ve irşadını gerçekleştirir. Bu işlemi Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in mânevî bir işareti ile gerçekleştirmiştir. Ahmed Yesevî kısa zamanda irşad olur ve şöhreti etrafa yayılmaya başlar. Fakat bir iki yıl içinde Arslan Baba'nın âhirete irtihali gerçekleşir. Ahmed Yesevî de önemli bir ilim irfan merkezi olan Buhara'ya giderek Yüsuf el-Hemedânî'ye intisap ederek onun irşad ve terbiyesi altına girer. Yüsuf el-Hemedânî'nin vefatından sonra da devreye sırası ile önce Abdullah-ı Berkî, onun vefatıyla da Şeyh Hasan-ı Endâkı girer. Nihayet Pîr-i Türkistan Hasan-ı Endâkı'nin vefatı üzerine 1160 yılında irşad postuna oturur. Fakat bir müddet sonra, vaktiyle şeyhi Yüsuf el-Hemedânî'nin vermiş olduğu bir işaret üzerine irşad makamını Şeyh Abdülhâlik-ı Gucdüvânî'ye bırakarak Yesi'ye döner; vefatına kadar burada irşad görevine devam eder.

Altmış üç yaşına gelince geleneğe uyarak tekkesinin avlusunda müridlerine bir çilehane hazırlatır, vefatına kadar burada ibadet ve riyâzetle meşgul olur. Çilehanede kaldığı süre belli olmamakla birlikte vefatına kadar buradan çıkmadığı ve hücrede vefat ettiği kesindir. Doğum tarihi bilinmediğinden vefat tarihi de kesin olarak bilinmemektedir.

---

¹ Muhyiddîn Ebû Muhammed Abdülkadir b. Ebî Sâlih Müsâ Zengîdost el-Geylanî (ö. 561/1165-66) Kadiriyye tarikatının kurucusu. Süleyman Uludağ, "Abdülkadir Geylanî", *DİA.*, 1998, c. I, ss. 234-239.

Tasarrufu vefatından sonra da devam ettiği bilinen Ahmed Yesevî, bir rivayete göre, kendisinden çok sonra gelen Timur'un rüyasına girererek ona zafer müjdesi verir. Timur bu müjdeye nail olunca Yesi'ye gelerek Ahmed Yesevî Hazretleri'nin kabrini ziyaret eder ve kabrin üstüne, devrin mimari şaheserlerinden olan bir türbe yapılmasını emreder. Birkaç yıl içinde inşaat tamamlanarak türbe, camii ve dergâhı ile bir külliye halini alır. Doğal olarak vefatından sonra da halkın teveccühü devam eder. Öyle ki bozkır göçebeleri Ahmed Yesevî'nin türbesi civarına gömülmek için daha hayatta iken türbe civarında toprak satın alarak kabirlerini hazırlarlar. Hatta kışın ölen bir kimse keçeye sarılarak ağaca asılır ve bahara kadar bekletilir; bahar gelince götürülüp Ahmed Yesevî'nin türbesi civarına defnedilir. Bu uygulamalar Pîr-i Türkistan'ın Orta Asya Türklüğü üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu açıkça nazara vermektedir.

Söylendiğine göre Ahmed Yesevî'nin İbrâhim adında bir oğlu olmuşsa da kendisi hayatta iken vefat etmiştir. Ayrıca Gevher Şehnaz ve Gevher Hoşnaz adlarında iki kızını dünyaya gelmiş, soyu Gevher Şehnaz vasıtasıyla devam etmiştir. Türkistan, Mâverâünnehir ve diğer Orta Asya bölgelerinde olduğu gibi Anadolu'da da kendilerini Ahmed Yesevî'nin neslinden sayan pek çok ünlü şahsiyet çıkmıştır. Bunlar arasında Semerkantlı Şeyh Zekeriyâ, Üsküplü Şâir Atâ ve Evliya Çelebi zikredilebilir.

Ahmed Yesevî'nin Yesi'de irşada başladığı yıllarda Türkistan'da, Yedisu çevresinde kuvvetli bir İslâmlaşma faaliyeti vardır. Ayrıca tasavvuf cereyanı İslâm dünyasının her köşesinde neşvünemâ bulmaktadır. Bu akımın merkezi medreselerin yanında kurulan tekkelerdir. Şartların da uygun olmasından dolayı, Ahmed Yesevî, Taşkent ve Siriderya yöresinde, Seyhun'un ötesindeki bozkırlarda yaşayan göçebe Türkler arasında kuvvetli bir tesire sahip olmuş, Arapça ve Farsça bilmesine rağmen çevresinde toplanan ümmî halka sade bir dille İslâm'ın esaslarını, şerîat hükümlerini ve tarîkatın² âdâb ve erkânını öğretmek için

---

² Tarîkatın yollarının ötesi çok,
Temiz aşkını ele almadan yürüyüp olmaz,
Cemâlini görse olmaz gece gündüz uyuyup,
Hiç uyumadan Cemâlini gördüm ben işte.
Tarîkatın yolu çetin sonsuz şaşım,
Başım kurudu Pîr-i Kâmil'e kaçtım,
Pîr eteğin tutup bâtın gözünü açtım,
Rezil olup yollar gezip yürüdüm ben işte,
Tarîkatın yollarıdır çetin azâb,
Bu yollarda nice âşık oldu toprak,
Aşk yoluna her kim girse hâli harâb,
Erenlerden yolu sorup yürüdüm ben işte
Tarîkatın yollarıdır sonsuz yüce,
Nasîb kılan kuluna oldu yakın,
Zerresine dayanamâz yedi cehennem,

büyük gayret göstermiştir. Bunun için en etkili anlatım biçimi olan şiir dilini seçmiş halk edebiyatından alınma şekillerle hece vezninde “hikmet” adı verilen manzumeler söylemiş, bu manzumeleri dervişleri vasıtasıyla en uzak Türk topluluklarına kadar ulaştırmıştır.

Rivayete göre, on iki bini kendi yaşadığı muhitte, doksan dokuz bini de uzak ülkelerde bulunan müridleri ve geleneğe uygun olarak hayatta iken tayin ettiği pek çok halifesi bulunmaktadır. Mürşidi Şeyh Yüsuf el-Hemedânî gibi Ahmed Yesevî de Hanefî bir âlimdir. Kuvvetli bir medrese tahsili görmüş, din ilimleri yanında tasavvufu da iyice öğrenmiştir. İlmi ile âmil bir âlim olarak çevresinde vefatından sonra da devam edecek büyük bir tesir bırakmıştır. İslâmiyet’i Türkler’e sevdirmek, Ehl-i sünnet akîdesini yaymak ve yerleştirmek başlıca gayesi olmuştur. Şeriat ile tarikatı kolayca telif etmesi, Yesevîliğin Sünnî Türkler arasında süratle yayılıp yerleşmesinin ve daha sonra ortaya çıkan birçok tarikatlara tesir etmesinin başlıca sebebi olmuştur.³

Müellifin eserlerine gelince Yesevî Ata “*Dîvân-ı Hikmet*” isimli mecmuası ile tanınmıştır. Eser Ahmed Yesevî’nin “hikmet” adı verilen şiirlerinden oluşmuştur. Nüshalar arasında dil ve muhteva açısından önemli farklar vardır. Fakat bütün hikmetler Ahmed

---

Ey dostlar azîz Cândan doydum ben işte.

Hakikatın anlamına yeten kişi,

Şaşkın tutuşup yanar içi dışı,

Kanlar akar gözlerinden akan yaşı,

Gözyaşımı armağan eyleyip vardım ben işte.

Şeriattır âşıkların efsânesi,

Ârif âşık tarikatın inci tanesi,

Nereye gitse Sevgili’si, evdeşi,(Hoca Ahmed Yesevî, *Dîvân-ı Hikmet*, Edt., Mustafa Tatçı, Merkez Repro Basım Yayın Ltd. Şti. Ankara 2016, s.71).

Benlik ile tarikate girmediler,

Cândan geçmeyip yola adım koymadılar,

Nefsi öldürmeyip teslim-fânî olmadılar,

Ham tamahkârlık ile yola girmeyin dostlar.

Mürşidlerin hizmetini eyle alışkanlık,

Kendiliğimden yola girdim, deme sakın,

İyi bilsen, tarikatın tehlikeleri var,

Kılavuzsuz işbu yola girmeyin dostlar.

Mürşidlere hizmet eylesen, nefse âfet;

Değme câhil bu yollarda eyleyemez

Tâkat, Sâdık kullar bu yolları bilir râhat;

Diri ölmeden cemâl arzû eylemeyin dostlar (Hoca Ahmed Yesevî, *Dîvân-ı Hikmet*, s. 181.)

³ Kemal Eraslan, “Ahmed Yesevî”, *DİA.*, 1989, c. II, ss. 159-161.

Yesevî'nin inanç ve düşüncelerine ve onun tarikatının esaslarına uygundur. Hikmetlerin önemli fonksiyonu Türkler arasında bir düşünce birliğinin sağlamasında yatmaktadır.⁴

Ahmed Yesevî'ye izâfe edilen “*Fakrnâme*” ise, müstakil bir risâle olmaktan ziyade *Dîvân-ı Hikmet*'in mensur bir mukaddimesidir. durumunda olan *Fakrnâme*'nin *Dîvân-ı Hikmet* yazmalarının hiçbirinde bulunmaması, Ahmed Yesevî'ye ait olmadığı düşünülmekte, daha sonra *Dîvân-ı Hikmet*'i tertip edenler tarafından yazılıp esere dahil edildiği sanılmaktadır. *Fakrnâme*, metnin dil hususiyetlerinin ele alındığı geniş bir incelemeyle birlikte Kemal Eraslan tarafından yayımlanmıştır.⁵

Mürşidi Hemedânî gibi, hanefi mezhebine bağlı kuvvetli bir medrese ve tekke bütünlüğü içinde yetişmiş kamil bir şahsiyettir. Ehl-i sünnet anlayışına gönülden bağlıdır. Pîr-i Türkistan Ahmed Yesevî Ata her şeyden önce İslamiyetin Türkler arasında yayılmaya başladığı bir dönemde, Türkler arasında ilk defa bir tasavvuf ekolü vücuda getirerek geçmişten günümüze gönüllerde hüküm sürmekte olan etkin bir şahsiyettir. Bu etkiyi sağlayan sade bir dille halka arzettiği “hikmet”leridir. Şeriat ve tarikat bütünlüğü içinde mesajını sunması Türkler arasındaki etkisini artırmıştır. Bektaşilik ve Nakşbendilik Yeseviyye'nin bünyesinden neşet ederek asırlarca toplumu şekillendirmesi bu tesiri taçlandırmıştır. Bu nedenle bu büyük zâtın gelecek nesillere aktarılması elzemdir.⁶

Tasavvufî görüşlerini Divanın ilk şiiri ana hatları ile ele vermektedir.⁷ Eserin önsözü hatta girişi mahiyetindeki ilk dizeleri şöyledir:

*Bismillah deyip beyan ederek hikmet söyleyip
Taleb edenlere inci, cevher saçtım ben işte.
Riyazeti sıkı çekip, kanlar yutup
'İkinci defter' sözlerini açtım ben işte.*

*Sözü söyledim, her kim olsa cemale talip
Canı cana bağlayıp, damarı ekleyip,
Garip, yetim, fakirlerin gönlünü okşayıp
Gönlü kırık olmayan kişilerden kaçtım ben işte.*

*Nerde görsen gönlü kırık, merhem ol
Öyle mazlum yolda kalsa, yoldaşı ol
Mahşer günü dergahına yakın ol
Ben-benlik güden kişilerden kaçtım ben işte.*

⁴ Eraslan, “Divan Hikmet”, *DİA.*, 1994, c. XI., ss. 429-430.

⁵ Eraslan, *Yesevî'nin Fakrnâme* SFN Televizyon Tanıtım Tasarım Yayıncılık Ltd. Şti., Ankara 2016.

⁶ Eyup Baş, “Ahmed Yesevî'nin Bektaşilik, Alevîlik Üzerindeki Etkileri ve Osmanlı Dini Hayatındaki İzleri” Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 52:2(2011), ss. 21-53.

⁷ Mustafa Aşkar, “Ahmed Yesevi ve Tasavvuf Anlayışı”, http://isamveri.org/pdfdrq/D00033/1993_c29/1993_c29_4/1993_c29_4_ASKARM.pdf, erişim tarihi: 28.12.2018, ss. 49-62.

*Garip, fakir, yetimleri Rasul sordu
O gece Miraca çıkıp Hakk cemalini gördü
Geri gelip indiğinde fakirlerin halini sordu
Gariplerin izini arayıp indim ben işte.*

*Ümmet olsan, gariplere uyar ol
Ayat ve hadisi her kim dese, duyar ol
Rızık, nasip her ne verse, tok gözlü ol
Tok gözlü olup şevk şarabını içtim ben işte.*

*Medine 'ye Rasul varıp oldu garip
Gariplikte sıkıntı çekip oldu sevgili
Cefa çekip Yaradan'a oldu yakın
Garip olup menzillerden geçtim ben işte.*

*Akıllı isen, gariplerin gönlünü avla
Mustafa gibi ili gezip yetim ara
Dünyaya tapan soysuzlardan yüzünü çevir
Yüz çevirerek derya olup taştım ben işte.*

*Aşk kapısını Mevlâm açınca bana değdi
Toprak eyleyip 'Hazır ol!' deyip boynumu eğdi
Yağmur gibi melâmetin oku değdi
Ok saplanıp yürek, bağrımı deştim ben işte.*

*Gönlüm katı, dilim acı, özüm zalim
Kur'an okuyup amel kılmıyor sahte alim
Garip canımı harcayayım, yoktur malım;
Haktan korkup ateşe düşmeden piştim ben işte.*

*Altmış üçe yaşım ulaştı, geçtim gafil;
Hakk emrini sıkı tutmadım, kendim cahil;
Oruç, namaz kazaya bırakıp oldum ergin;
Kötüyü izleyip iyilerden geçtim ben işte.*

*Vah ne yazık, sevgi kadehini içmeden,
Çoluk-çocuk, ev-barktan tam geçmeden*

*Suç ve isyan düğümünü burada çözmeden
Şeytan galip, can verirken de şaştım ben işte.*

*İmanıma çengel vurup kıldı gamlı,
Mürşid-i kamil 'Hazır ol!' deyip saçtı korku
Lânetli şeytan benden kaçıp korkusuz gitti kirli
Allah'a hamd olsun, iman nuru açtım ben işte.*

*Mürşid-i kamil hizmetinde gidip yürüdüm;
Hizmet kılıp göz yummadan hazır durdum;
Yardım etti, Şeytanı kovalayıp sürdüm;
Ondan sonra kanat çırpıp uçtum ben işte.*

*Garip, fakir, yetimleri sevindiresin;
Parçalayıp aziz canını eyle kurban;
Yiyecek bulsan, canın ile misafir
Hak'tan işitip bu sözleri dedim ben işte.*

*Garip, fakir, yetimleri her kim sorar,
Râzı olur o kulundan Allah.
Ey habersiz, sen bir sebep, kendisi saklar;
Hak Mustafa öğüdünü işitip dedim ben işte.*

*Yedi yaşta Arslan Baba ya verdim selâm;
'Hak Mustafa emanetini eyleyin armağan'
İşte o zamanda binbir zikrini eyledim tamam
Nefsım ölüp lâ-mekâna yükseldim ben işte.*

*Hurma verip, başımı okşayıp nazar eyledi
Bir fırsatta âhirete doğru sefer eyledi
'Elveda' deyip bu âlemden göç eyledi
Medreseye varıp, kaynayıp coşup taştım ben işte.*

*Sünnet imiş, kâfir de olsa, verme zarar
Gönlü katı, gönül inciticiden Allah şikayetçi;
Allah şahid, öyle kula 'Siccin' hazır
Bilgelerden işitip bu sözü söyledim ben işte.*

*Sünnetlerini sıkı tutup ümmet oldum;
Yer altına yalnız girip nura doldum;
Hakk'a tapanlar makamına mahrem oldum,
Bâtın mızrağı ile nefsi deştim ben işte.*

*Nefsim beni yoldan çıkarıp hakir eyledi
Çırpındırıp halka ağlamaklı eyledi
Zikr söyletmeyip şeytan ile dost eyledi;
Hazırsın deyip nefs başını deldim ben işte.*

*Kul Hoca Ahmed, gaflet ile ömrün geçti;
Vah ne hasret, gözden, dizden kuvvet gitti;
Vah ne yazık, pişmanlığın vakti yetişti;
Amel kılmadan kervan olup göçtüm ben işte.⁸*

Sonuç

Pîr-i Türkistan Ahmed Yesevî Ata her şeyden önce İslamiyetİN Türkler arasında yayılmaya başladığı bir dönemde, Türkler arasında ilk defa bir tasavvuf ekolü vücuda getirerek geçmişten günümüze gönüllerde hüküm sürmekte olan etkin bir şahsiyettir. Bu etkiyi sağlayan sade bir dille halka arzettiği “hikmet”leridir. Şeriat ve tarikat bütünlüğü içinde mesajını sunması Türkler arasındaki etkisini artırmıştır. Bektaşilik ve Nakşbendilik Yeseviyye'nin bünyesinden neşet ederek asırlarca toplumu şekillendirmesi bu tesiri taçlandırmıştır. Bu nedenle bu büyük zâtın gelecek nesillere aktarılması elzemdir.

KAYNAKÇA

Baş, Eyup, “Ahmed Yesevî'nin Bektaşilik, Alevilik Üzerindeki Etkileri ve Osmanlı Dini Hayatındaki İzleri” Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 52:2(2011), ss. 21-53.

Eraslan, Kemal, “Ahmed Yesevî”, *DİA.*, 1989, c. II, ss. 159-161.

_____, “Divan Hikmet”, *DİA.*, 1994, c. XI., ss. 429-430.

_____, *Yesevî'nin Fakr-nâme* SFN Televizyon Tanıtım Tasarım Yayıncılık Ltd. Şti., Ankara 2016.

Hoca Ahmed Yesevî, *Dîvân-ı Hikmet*, Edt., Mustafa Tatçı, Merkez Repro Basım Yayın Ltd. Şti. Ankara 2016, s. 44-47.

---

⁸ Hoca Ahmed Yesevî, *Dîvân-ı Hikmet*, Edt., Mustafa Tatçı, Merkez Repro Basım Yayın Ltd. Şti. Ankara 2016, s. 44-47.

Aşkar, Mustafa, “Ahmed Yesevi ve Tasavvuf Anlayışı”,
http://isamveri.org/pdfdrg/D00033/1993_c29/1993_c29_4/1993_c29_4_ASKARM.pdf,
erişim tarihi: 28.12.2018, ss. 49-62.
Uludağ, Suleyman, “Abdulkadir Geylani”, *DIA.*, 1998, c. I, ss. 234-239.